Joseph Roth

Aprilie

Povestea unei iubiri

Când am sosit într-o noapte de aprilie se adunau nori grei, încărcați de ploaie. Siluetele argintii ale oraşului se săltau lesnicios prin ceaţa difuză, semeţe, aproape cântând, înspre cer. Un turn gotic se căţăra graţios, şerpuitor, înspre nori. Geamurile gălbenaşe ale orologiului scânteietor de la primărie pluteau în aer parcă aninate de un fir nevăzut. Împrejurul gării adia un miros dulceag, îmbătător de cărbune, mirosea a iasomie şi a pajişti înmiresmate.
Singura droşcă a oraşului aştepta indolentă şi colbuită în faţa gării. Pesemne că era un oraş mic. Desigur, găseai acolo o biserică, o primărie, o fântână, un primar, o birjă. Calul era brun, cu copita largă, purta cizme-atelă roşiatice până deasupra chişiţei, însă nu şi ochelari de cal. Ochii săi priveau căscaţi şi binevoitori piaţa. Când necheza îşi apleca capul în lături precum un om căruia îi vine să strănute.
M-am urcat în trăsură şi am luat-o pe şosea înaintea tuturor cutiilor pentru pălării clătinate, a bagajelor zdruncinate şi a oamenilor agăţaţi de ele. Trăgeam cu urechea la ce-şi spuneau oamenii şi le resimţeam sărăcia destinelor, micimea trăirilor, îngustimea şi uşurătatea suferinţelor. Pe câmpuri, pe ambele părţi ale drumului se revărsa negura, aidoma plumbului topit, lăsându-te cu impresia mării şi a nemărginirii. Așa se face că cutiile pentru pălării, fiinţele, conversaţiile erau atât de mărunte şi de ridicole. Într-adevăr, mă încredeam în marea aflată de ambele părţi, iar tăcerea ei mă uimea. Poate c-a murit, mă gândeam eu. La cotitura unui şir de case albe se iți un furnal de fabrică care în ciuda subţirimii sale arăta lugubru ca un far stins.
Se întâmplă ca pe marginea drumului să se găsească oameni: avangarda oraşului. Erau oneşti şi de încredere, ghiceam lesne ce se petrece înlăuntrul lor: o femeie îşi spăla copilul într-un butoiaş. Vasul avea un cerc de metal lucind înfricoşător şi copilul ţipa. – Un bărbat şedea pe patul său, iar un tânăr îi scotea ciubotele. Chipul tânărului era roşu, crispat şi buhăit, iar ciubotele, murdare. – O bătrână se rotea cu mătura pe duşumeaua odăii şi bănuiam ce are să facă pe urmă: o să strângă faţa de masă roşie ca sângele, o să se ducă la uşă sau la fereastră şi o să scuture firimiturile în grădină.
Mi s-a făcut milă de copilaşul din putină, de tânărul care scotea ciubota, de firmituri. Bătrânele care deretică noaptea n-au cum să fie bune la suflet. Bunică-mea, care arăta ca un câine, umbla necontenit noaptea cu măturoiul. Eram micuţ, o uram pe bunica şi măturatul ei şi iubeam bucăţelele de hârtie tăiată, mucurile de ţigară, şi puzderia de resturi. Scăpam de mătura bunicii vârând în buzunare tot ce se găsea pe pardoseală. Iubeam mai cu seamă firele de paie. Din mulţimea de lucruri ele erau cele mai vioaie. Uneori, când ploua, priveam pe fereastră. Pe valurile nenumăratelor pârâiaşe create de ploaie, mici paie înotau, dansau, se învârteau cochet şi relaxat fără să bage de seamă şanţul înspre care erau târâte, în care aveau să dispară. Mă năpusteam în stradă, ploaia era grea şi mânioasă, mă biciuia, dar nu-mi slăbeam alergătura căutând să salvez paiul pe care-l prindeam cu o clipă înainte să ajungă la grilajul canalului.
Mulţi oameni văzui în noapte. Oare oamenii din orașul ăsta se duc atât de târziu la culcare ori poate că de vină e aprilie și așteptarea care plutind în aer face ca fiinţele să rămână treze? Toate cele care-mi ieşeau în întâmpinare aveau un tâlc anume. Purtau destine ori erau ele însele destine, erau vesele sau triste, nicidecum indiferente sau întâmplătoare; ori erau cel puţin ameţite de băutură. În orăşele, oamenii pe care-i vezi noaptea pe stradă nu-s deloc

accidental acolo. Dai doar peste îndrăgostiţi, fufe, paznici de noapte, nebuni ori poeţi. Indiferenţii şi oamenii obișnuiți sunt neîndoios acasă.
În centrul pieţii municipale se afla în poziţie de drepţi fondatorul urbei: un episcop din piatră. Ocupă un loc atât de central şi atât de important... Cred că oamenii şi-l închipuie mort şi îngropat. Trec pe lângă el şi nu-l salută; e limpede că nu s-au sfiit să-şi spună secretele în preajma lui sau să comită fărădelegi. Atunci de ce-l mai ţin în locul ăla?
Îmi era milă de acest episcop care fireşte că s-a strofocat din răsputeri pentru a pune temeliile oraşului. Gura îi era schimonosită şi părea să fi cunoscut ingratitudinea oamenilor. În acea noapte i-am promis că-i voi studia sârguincios istoria. Dar nici nu m-am apucat. Căci chiar şi în acest târguşor oamenii vii aveau poveşti care mi-au ieşit în cale, care m-au bulversat şi m-au captivat. De altfel, era primăvară, iar în acest anotimp nu-mi plac nicicum episcopii şi fondatorii.
Până să se facă ziuă am prins deja ştire de câteva poveşti.
Am aflat că postaşul nu şchiopătează decât de câteva zile şi deci nu e olog din naştere. Bea rareori, doar de două ori pe an: de ziua lui de naştere, pe cinsprezece aprilie, şi în ziua morţii fiului său care și-a luat viața în metropolă. Beţia nu se desprindea de el, iar factorul deambula trei zile până să-și revină în fire. Şi în acele trei zile citadinii nu mai primeau nicio scrisoare. Iar legăturile cu lumea exterioară erau tăiate.
Cu o săptămână în urmă, pe cinsprezece aprilie, postaşul cherchelit căzuse şi îşi dislocă un picior. De aici şi şchiopătatul său.
Dar asta nu era singura poveste.
În hotelul în care am dormit mirosea a naftalină, a mosc şi a coroane vechi. Imensa sală de mese din spatele cârciumei avea plafonul jos şi boltit, iar pe pereţi se aflau panouri din lemn brun, încrustate cu zicale. Anna, ospătăriţa, îşi proptea mâna în tocul ferestrei şi veghea ca nu care cumva să se golească halbele. Goale nu rămâneau niciodată. Căci oamenii de aici beau foarte mult vin şi zăngăneau capacele de la căni în cazul în care Anna nu lua aminte.
Ea avea mâini prelungi, viguroase, dar sfioase care mă făceau să mă gândesc că se ruşinează de ele.
Anna se trăgea din Boemia şi îl iubea pe inginer. Inginerul era directorul fabricii unde lucra tatăl ei. Anna avea cu inginerul un copil.
Inginerul s-a însurat şi i-a dat Annei bani pentru copil şi pentru călătorie. Aşa a ajuns Anna să fie chelneriţă în orăşelul acesta.
Intrai întâmplător în camera Annei şi văzui fotografia copilaşului. Era un copil frumos, îşi întindea în aer pumnii rotunzi şi sorbea lumea cu ochi mari.
Anna era tăcută şi şi-a istorisit povestea în câteva cuvinte.
Nu-mi plac inginerii de felul ăsta şi o iubesc pe Anna.
- Încă-l mai iubiţi? o întrebai pe Anna.
- Da, răspunse ea. O spuse sec de parcă era vorba de un negoţ oarecare care se înţelege de la sine.
Orăşelul avea un cinema. Patronul era un negustor evreu de ţesături. Ridicase un cinemascop fiindcă era destoinic şi vioi şi nu suferea duminicile când n-avea ce să facă. Aşa că în timpul săptămânii vindea pânzeturi, iar duminica se ocupa de proiecţia filmelor.
La cinema, m-am dus cu Anna.
Orăşelul avea o bibliotecă. Tânărul de acolo avea datoria să asiste vizitatorii ori, atunci când nu era nimeni, să şteargă praful; era palid, palid la modul romantic, şi uscăţiv asemeni unui poet înviat, avea o chică bălăioară care licărea dinspre capul său înspre tavan. Era întruna cocoţat pe o scară dublă, se hâţâna cu scara pe după tejghea, îi ieşea grozav, era mai priceput ca toţi zugravii de parcă învăţase să umble doar pe scara dublă. Biblioteca avea într-adevăr volume vechi, bune, şi mergeam cu Anna să împrumut cărţi.
Anna se bucura la culme.

Îmi dădeam câteodată seama că Anna poate fi şi drăgăstoasă. Iubesc femeile a căror bunătate e aidoma unor izvoare îngropate care curg înspre suprafaţă nevăzute, neroditoare şi care nereușind să dea de o ieșire sunt silită să sape tot mai adânc, creând şi creând canale ascunse până seacă complet. O iubeam pe Anna. Nu mă puteam dezlipi de bogăţia ei. Nu conştientiza că pierduse calea umblând aiurea, privind în urmă, şi că şi-a ciuntit orice nouă dorinţă îngrijind şi cărând doar trecutul.
N-am spus încă nimic de parcul unde înflorea iubirea târguşorului. Ploaia de aur forfotea blajin printre tei şi castani. Băncile nu se aflau de-a lungul aleilor, ci în mijlocul piaţetei. M-am gândit că episcopul plantase aceste bănci pe când erau încă foarte tinere, iar ele creşteau în lungime puţin câte puţin cu fiecare an împlinit. Cu siguranţă au prins deja rădăcini în solul moale.
Duminica, după film, mergeam în parc cu Anna.
Odată văzurăm doi care se sărută şi ea râse.
- Anna, îi spusei eu, nu-i bine să râzi de dragoste. Nu-mi plac oamenii care mint în felul ăsta.
Şi Anna n-a mai râs.
Când am ajuns acasă, am aflat că hangiul o căutase din pricină că adineauri sosise un oaspete. Respectivul avea o valiză nouă, din piele scârţâitoare cu nenumărate etichete verzi şi roşii. Era brunet, cârlionţat, cu ochii scânteietori şi, desigur, ştia să cânte la mandolină şi să seducă fetele. De aş fi avut cum să arunc o privire în geanta sa, aş fi zărit o întreagă colecţie de panglici multicolore, suviţe blonde şi scrisori roz de dragoste. Dar nu se ivi prilejul.
A băut o bere la bodegă. Berea nu se potrivea cu faţa lui, ar fi trebuit să bea vin. Se lăsă servit de Anna şi avea purtări alese. Vorbea cu multe înfloriturі. Cuvintele și semnătura lui arată probabil cam la fel, m-am gândit eu.
În noaptea aceea, realizai că n-am cu ce să fac lumină. Am deschis uşa şi m-am dus în odaie la Anna. Era în cămașă şi plângea. Şedea pe pat şi nu s-a speriat când am intrat, ci a continuat să plângă încetişor.
Apoi a spus:
- Arată ca el!
Noul musafir semăna leit cu inginerul Annei.
- E groaznic! grăi Anna.

De atunci ne-am iubit fără să ne mai ascundem. Anna poate să fie foarte tandră şi nu mai puţin geloasă. Dar eu nu dau femeilor atenție. Nu-mi plăceau muierile din oraş și pace.

Mă impresionau doar când le zăream prenumblându-se peste câmpuri, în serile primăvăratice însăilate cu aur, fiecare cu perechea sa. Se aflau acolo pentru a reînnoi lumea. Creşteau, se îndrăgosteau şi năşteau. În timpul primăverii debuta datoria lor de mame ce se va împlini de-a lungul anului. Văzui cum ele, buimace şi cu chef de beţie, mişunau, asemeni cărăbuşilor, prin pădure, inocente şi sârguincioase, împlinind porunca Domnului.
Târziu în noapte mai zăboveau încă în pragul casei, se lipeau de buzele şi mustăţile bărbaţilor, chicoteau şi erau recunoscătoare până la umilinţă pentru fiece cuvânt bun care le era azvârlit. Frumoase erau nopţile în care greierii şi fetele ţârâiau neobosit.
Şi chiar şi zilele ploioase.
Femeile stăruiau în ferestre şi citeau din cărţi împrumutate de la bibliotecă, şi mestecau pâine cu unt. O umbrelă se sălta pe străduţe şi veghea asupra secretarului notarial distins şi mignon. El avea aerul unei lăcuste care-şi caută echilibrul.
Paiele dansau, se învârtejeau, se roteau cochet şi pluteau fără să ştie prăpădul care-i aşteaptă în canalul de scurgere. N-am mai alergat să îi salvez. Ce-i drept gândul că ar fi trebuit să îi

scap nu m-a părăsit o clipă. Ploaia, neprihănirea paielor, rigola şi eu formam un tot. Poate că şi secretarul era o parte. Ziua de ploaie era vopsită în gri, paiul se înecase, canalul îl înghiţise, iar secretarul notarial, vegheat de umbrelă, se pierdu printre ulicioare. Ar fi trebuit să dau fuga să salvez paiul. Pe lumea asta fiecare își are rostul.

Dimineaţa mă trezeam tare devreme. Anna, birtaşul şi noul oaspete tot dormeau. Ghetele locatarilor erau aşezate dinaintea uşilor, încă murdare ca un vestigiu al zilei de ieri. În curte, pudelul alerga de-a lungul şi de-a latul, căsca şi căuta oase uitate sub droşca hotelului care adăsta în faţa şopronului, desfăcută, cu oiştea devenită inutilă, asemeni unui vehicol dezgropat. Jakob, birjarul, sforăia în şură înfocat şi straşnic; sforăia un imn adresat naturii şi sănătăţii. Sforăitura sa nu era defel caraghioasă. Suna firesc şi viguros; un sunet natural, un tunet înăbuşit, un răget de căprioară. La ora cinci ţâşniră în depărtare şi parcă învolburându-se din lumi transcendentale trâmbiţele tânguitoare ale morii cu aburi şi îl treziră pe Jakob, birjarul. Probabil că a adormit îmbrăcat, căci a sosit odată cu ultima armonică superioară a sirenei de la moară, îmbrăcat în vesta sa cu mâneci şi carouri mari, cu pantaloni şi ghete, cu capul gol şi chipul pergamentat, zbârcit, şi a luat apă cu mâinile sale strâmbe făcute căuş să îşi frece fruntea şi ochii. Apoi străbătu pieziş curtea, apăsat şi trudnic de parcă ar fi trebuit să-şi smulgă din pământ piciorul unul câte unul ca un copac cu rădăcini.
La prima cotitură a străzii, Käthe îşi deschidea fereastra şi privea în jos, către oraş. Nu era zi să n-o salut pe Käthe. Nu vorbisem niciodată cu ea, nici n-aş fi avut ce, doar îi dădeam bineţe, căci se uita pe fereastră şi fiind atât de devreme lumea încă nu era convenţională, ci simplă, ca în primele zile ale copilăriei ei, la câţiva ani după Facere, când nu trăiau mai mult de douăzeci de oameni şi erau toţi douăzeci prietenoşi şi buni unii cu alţii. Mai târziu, când mă întorceam acasă, era deja amiază, lumea fiind mai îmbătrânită de atâtea şi atâtea milenii, n-o mai salutam pe Käthe, pentru că nu se mai cuvenea într-o lume atât de avansată să saluţi o fată cu care n-ai mai schimbat o vorbă până atunci.
Prin parc, scârţâia o maşină dolofană de udat care stropea iarba şi răzoarele. O mierlă ţopăia de colo-colo, în jurul maşinii, aidoma unui ştrengar şi lovea cu aripa stângă picurii pulverizaţi. Nevăzut, un întreg pensionat talentos de ciorcârlii aflate în vacanţă lărmuia undeva în înalt. Împrejurul băncilor poziţionate în mijlocul spaţiului verde, iarba era niţel ostenită şi sâcâită de drăgostelile nocturne ale oamenilor. Iar prin faţa mea asistentul deşirat de la căile ferate străbătu parcul în drum spre serviciu.
Nu-l sufeream pe asistentul de la căile ferate. Era pistruiat, incredibil de înalt şi ţanţoş. De câte ori îl vedeam, îmi venea să fac o scrisoare adresată ministrului căilor ferate. Aveam de gând să-i propun să-l folosească pe asistentul urâcios drept stâlp de telegraf undeva pe un drum dintre două staţii mai mici. Însă ministrul de la transporturi nu mi-ar face niciodată o aşa favoare.
N-aveam habar de ce îl uram într-atât pe acel funcţionar. Se înălţase neobişnuit de mult, dar nu urăsc din principiu ceea ce este neobişnuit. Mi se părea că asistentul crescuse atât de înalt în mod intenţionat, iar asta mă scotea din sărite. Îmi părea că nu făcuse altceva în tinereţea lui decât să crească şi să adune pistrui. Ba mai mult decât atât: avea părul roşu.
De asemenea, purta invariabil uniforma şi chipiul roşu. Făcea paşi molcomi şi mărunţi, deşi cu piciorele lui lungi ar fi putut să meargă destul de iute. Dar păşea agale şi creştea şi tot creştea şi iar creştea.
Nici azi nu ştiu prea multe despre feroviar. Dar încă de atunci aş fi putut jura că tăinua multele josnicii pe care le-a comis.
Un om ca el ar putea, de pildă, să provoace o coliziune a unui tren în care se află un duşman de al lui şi să arunce tâlhăreşte vina pe conductor. De altminteri, era foarte primejdios să circuli cu trenul.

Un asemenea impiegat nici pentru o femeie nu şi-ar da jos de pe cap şapca roşie. Când făcea dragoste, sigur îşi aşeza tacticos chipiul pe un scaun cu deschizătura în sus. Nu uita niciodată să-şi împăturească pantalonii la dungă şi e cert că nu cunoştea plăcerea de a fi recunoscător unei femei. Perfid, se pricepea să amăgească femeile. Pe deasupra era şi gelos!
De câte ori îl zăream mă gândeam să fac o scrisoare către toate femeile lumii: Femei! Feriţi-vă de asistentul de la căile ferate!
Nici Annei nu-i plăcea de feroviar. M-a întrebat de ce-l urăsc.
N-am ştiut ce răspuns să-i dau şi i-am înşirat povestea lui Abel, prietenul meu, şi a celei care a fost femeia vieţii lui.

Abel, prietenul meu, tânjea după New York. Abel era pictor caricaturist. Făcea caricaturi încă de când nu ştia să ţină bine creionul în mână. Nu prea făcea mare caz de frumuseţe, ci era ahtiat după hidoşenii şi diformităţi; nu-i stătea în puteri să traseze o linie dreaptă.
Abel desconsidera femeile. Bărbaţii iubesc la o femeie perfecţiunea pe care îşi închipuie c-o văd. Abel, în schimb, tăgăduia perfecţiunea.
El însuşi de urât ce era cădea cu tronc femeilor. Femeile prevăd perfecţiunea sau măreţia din spatele urâţeniei bărbăteşti.
Îi reuşi să ajungă la New York. Pe corabie izbuti să vadă pentru întâia oară o femeie frumoasă.
Când debarcă în port, o scăpă din ochi pe femeia aceea frumoasă. Şi din această pricină se întoarse în Europa cu primul vas.
Anna nu fu-n stare să priceapă legătura dintre Abel, amicul meu şi asistentul deşirat de la căile ferate.
- De ce îmi povesteşti despre Abel? mă întrebă ea.
- Anna, îi spusei, toate poveştile au legătură între ele ori din pricină că se aseamănă, ori fiindcă una presupune contrariul celeilalte. Între funcţionarul deşirat şi prietenul meu Abel există o diferenţă. Una cât se poate de banală. Abel, prietenul meu, s-a prăpădit, dar asistentul de la căile ferate va trăi şi va ajunge şef de staţie. Abel, amicul meu, are un dor. Impiegatul, însă, n-o să aibă vreo altă dorinţă decât să ajungă şef. Abel, prietenul meu, a plecat din New York pentru că a pierdut-o din ochi pe femeia vieţii lui. Asistentul de la căile ferate n-ar părăsi niciodată New York-ul din pricina unei femei.
Eram acum convins că Anna a înţeles legătura. Ea, în schimb, m-a îmbrăţişat şi m-a întrebat:
- Ai lăsa şi tu New York-ul pentru mine?

În noaptea aceea, Anna mi-a fost foarte dragă, căci ştiam că n-aş abandona niciodată New York-ul pentru ea. Mi-era teamă să i-o mărturisesc şi de aceea o iubeam. Eram un laş şi mă purtam nespus de bărbăteşte. Dar Anna m-a ghicit şi a început să plângă. Acum semăn cu inginerul, îmi trecuse mie prin minte. Dimineaţa, când am plecat, Anna dormea. Simţea că mă deșteptasem şi, deşi dormea, bâjbâia și căuta cu braţele slabe în jurul locului gol.

Ploua, aşa că am luat drumul braseriei.

Chelnerul îmbrăcase un frac boţit şi avea la şoldul drept o borsetă din iuft. Numele său era Ignatz, şi lumea îl striga la fel. N-avea alt nume. Doar eu mă adresam cu:
- Ospătaaar!
Ignatz lucra zi şi noapte. Dormea în braserie pe două scaune şi asta explica fracul lui şifonat. Nu desfăcea niciodată borseta. Părţile laterale ale corpului îi erau oarecum aplatizate ca la un peşte. Braţele îi atârnau moale aidoma unor aripioare dorsale îmbrăcate. De altminteri, avea

ochii bulbucaţi, verzi-cenuşii precum un peşte, şi mâinile reci şi umede. Deprinse obiceiul de a le şterge de borsetă.
Ignatz nu-mi era simpatic fiindcă nu dorea să fie chelner. Citea toate ziarele şi sporovăia politică cu mesenii. Cel mai mult i-ar fi plăcut să fie politician.

Dar rămăsese tot chelner şi era nemulţumit.

Se prezenta mereu de parcă clienţii ar purta vina pentru cariera sa ratată.
Lua bacşiş şi mulţumea sec.
Într-un rând am venit la cafenea cu Anna şi Ignatz grăi:
- Ce mai faceţi, domnişoară Anna? şi îşi frecă mâna dreaptă de borsetă pentru a-i întinde spre salut Annei o mână uscată.
- Ce mai faceţi, domnule Ignatz? îl întrebă Anna şi îi dădu mâna.
Cum Ignatz îţi ţinu prea multă vreme mâna, am spus:
- Ospătar! Ignatz salută şi o luă din loc.
În braserie, un calendar uriaş atârna de perete.

Dimineaţa, în jurul orei opt, sosea directorul poştei, un domn bătrâior cu favoriţi albi.
Directorul de poştă păşea drept, purta pantaloni foarte lungi şi la călcâiele ghetelor, pinteni pasămite pentru a cruţa margine pantalonilor. Precis servise la artilerie.
Directorul de poştă avea nişte ochi atât de buni şi atât de incredibil de albastri, încât am crezut că s-a dus la optician să îi facă expres pentru el. Chiar şi barba lui era atât de feeric albă. Cel mai probabil directorul de poştă îşi pudra barba în zori sau înainte de culcare.
În orişicare dimineaţă, stimabilul director de poştă smulgea o filă din calendarul de perete al cafenelei. Dacă ar fi fost după Ignatz, în fiece zi ar fi fost întâi ianuarie, dar directorul de poştă se îngriji ca fiecare zi să aibă numele şi numărul său.
Directorul de poştă îmi era drag.

Parcul unde înflorea iubirea nu se afla în centrul oraşului, ci la periferie. Se pierdea în pajişti. La ieşire se găsea o ospătărie unde luam cina. În faţă se afla poşta.
Clădirea poştei era nouă, cu pereţi albi ca zăpada; pe faţadă era încrustată o stemă, iar pe poarta verde cu două canaturi, un corn de poştalion. Poşta era singura casă din orăşel cu două caturi.
La etajul doi îşi avea locuinţa onorabilul director de poştă.
La acest nivel era tot timpul deschis un geam al ferestrei. Pregetam: acolo unde fereastra-i deschisă locuieşte domnul director. Trebuie să privească neîncetat către cer pentru ca ochii lui să nu-şi piardă din albăstrime. Directorul, cugetai eu, e un domn fără copii care are o nevastă bătrână cu părul alb şi pieptănat cu cărare. Doar la apus, vorbesc unul cu altul, dirigintele şi soţia.
Îmi căutam mereu locul în han în aşa fel, încât să pot vedea fereastra deschisă. Poate că vine directorul să privească cerul – speram eu. Dar se ivea arar.
Într-o zi la fereastră se aşează o fată minunată şi ea privea înspre cer.
M-am speriat de frumuseţea ei şi mă uitam prin fereastra hanului atât de aţintit în sus, către fată, încât ea simţi şi îmi azvârli ocheade. Cum devenii stingher, am salutat-o. M-a salutat şi ea. De aici înainte a venit zi de zi la fereastră.

Îmi sădesc trăirile ca via sălbatică şi le privesc cum cresc. Sunt leneş, iar nimicul e pasiunea mea. Din ceasul în care am făcut cunoştiinţă cu fata din fereastră am trăit într-o agitaţie continuă pe care am mai cunoscut-o în vremea copilăriei. Pe atunci eram încă o parte a lumii, un pai în curentul întâmplărilor ce plutește purtat de valuri și plângeam când pierdeam o

pungă de hârtie sau un nimic oarecare. De când am îmbătrânit nu mai plâng şi nu mai râd. Nu poate nimeni să-mi facă rău aşa cu una, cu două. Am crescut dincolo de durere şi bucurie. Acum, însă, trăiam suferinţi şi bucurii şi mă adânceam în nimicuri.
O vedeam mereu pe fată în fereastră când mă duceam pe acolo. O salutam în fieşce zi. În cea de-a treia zi ea îmi zâmbi. Zâmbetul ei m-a învăţat că nu există nimic mărunt sub soare. Surâsul ei din cea de-a treia zi fu o trăire măreaţă.
Avea un chip mic şi palid. Ochii ei străluceau de parcă ar fi fost şlefuiţi. Părul îi era netezit şi pieptănat pe spate. Avea umeri mici şi sfiicioşi.
Chiar şi când ploua, ea privea de la fereastra lăsată deschisă. Şedeam în han, iar geamurile erau aburite de la răceala ploii. N-aveam decât să le tot şterg. Şi fata râdea tot de atâtea ori.
O dată la locul de la fereastră din han se aşezaseră la masă doi bărbaţi şi n-am mai mâncat, ci am ieşit afară şi m-am plimbat de colo până colo în faţa birtului şi eram la fel de ridicol ca un paznic de noapte. Mi-am ridicat gulerul paltonului şi m-am pornit să calc domol, cu paşi mari. Apa îmi şiroia pe haine. Oamenii stăteau la intrarea în clădirea poştei sau în pragul ospătăriei şi aşteptau să stea ploaia. Când fulgera, tresăreau un pic şi încetau să vorbească. Uneori se uitau la mine. O femeie junǎ, de la ţară, cu pantofi din lemn şi sâni plini şi voluptuoşi care tremurau necontenit de frig şi zbucium sub bluza udă se dădu jos de pe prag, mă apucă de mâneci şi îmi făcu semn înspre locul liber. Eu, însă, mi-am continuat drumul; iar sus, fata zâmbea.
Oamenii priveau din ferestre şi râdeau. Râdea şi fata. M-am uitat împrejur, oamenii nu erau în apele lor, or crede că sunt nebun.
Timp de o săptămână am retrăit iar şi iar această întâmplare. I-am zis Annei de fată, iar ea m-a luat în râs.
- De ce râzi? am întrebat-o eu. O iubesc pe femeia de la fereastră.
- De ce nu urci până la ea?
- Asta mă şi gândesc să fac!
- Nu cumva s-o faci! mă rugă Anna. Poate c-o iubeşti cu adevărat!

N-am să uit niciodată ziua în care directorul de la poştă s-a aşezat la fereastră alături de fată. Am salutat, iar directorul îmi răspunse la salut atât de firesc de parcă aş fi fost un bun prieten.
- Fata e nepoata lui, îmi spuse Anna.
M-am hotărât să mă duc la directorul poştei.
Dar trecuseră deja două săptămâni şi tot nu-i făcusem o vizită. Mă ducea gândul să-i spun: stimate domnule director, ochii, pintenii şi chiar pantalonii dumneavoastră prea lungi îmi plac mult. Dar pe fata asta o iubesc. Cred că e femeia vieţii mele. Nu vreau să o pierd cum a pățit Abel, prietenul meu.
Iar, pe urmă, am să-i istorisesc povestea prietenului meu Abel.
Dirigintele va râde şi se va pune pe picioare, iar pintenii lui vor zornăi uşor ca nişte chimvale noi argintii care de-abia se deprind a suna armonios.
Fata va înţelege povestea mea şi n-o să-mi pună întrebări ca Anna.
Ea e totalmente diferită.
Ştiam şi ce trebuie să-i spun.
M-am dus într-un oraş mai mare ca să-mi trimit mie însumi bani, mi-am scris numele greşit şi doar iniţiala prenumelui. Apoi am revenit să aştept banii.
Sosi poştaşul şi era foarte tulburat pentru că nu mai transportase bani de doi ani. Trecuse atâta amar de vreme! Repetă grăbit regulamentul şi-mi ceru actele. Când intră îşi lăsă şapca pe cap, căci era în timpul serviciului.
A vrut să-mi remită banii, însă eu am spus:
- Numele mi-e scris greşit.

- N-are nicio importanţă, spuse factorul.
- Ba da, are! am zis eu. Mergeţi cu banii la dirigintele poştei şi întrebaţi-l dacă aveţi dreptul să-mi-i înmânaţi.
După un răstimp, am stat de vorbă cu directorul poştei preţ de zece sau cinsprezece minute. Dar am conversat doar de banii mei şi el îmi spuse că nu se îndoieşte deloc că n-aş fi eu cel căruia îi sunt adresaţi banii. În urbea asta nu există nimeni altcineva cu numele ăsta sau cu unul asemănător.
- Da, este un orăşel foarte liniştit, spuse dirigintele dorind astfel să-mi facă un compliment. De parcă mi-ar fi spus: Nici pomeneală! Un nume ca al dumneavoastră care să sune atât frumos nu are nimeni în oraşul ăsta!
Şporii lui răpăiră uşurel asemeni unor cimbale de-abia atinse şi totul se petrecu întocmai cum îmi închipuisem. Doar despre fata din fereastră nu se pomeni nimic.
Când am ieşit, mi-am aruncat privirile înspre fereastra de sus. La fereastră se afla directorul de poştă. I-am dat din nou bineţe, iar el clătină din cap. Cred că atunci ar fi fost clipa potrivită să sui iarăşi scara şi să-i vorbesc de femeie. Dar să mă folosesc de ce pică la ţanc nu m-am priceput niciodată.
Toate în viaţă se învechesc şi se uzează: cuvinte şi situaţii. Toate clipele potrivite au trecut deja. Toate cuvintele au fost deja rostite. Nu pot să reiau aceleaşi cuvinte sau împrejurări. E ca şi cum aş mai purta încă hainele pe care le-am dat jos.
În seara acelei zile femeia nu se arătă la fereastră. M-am decis să plec în călătorie.
M-am dus la hotel şi mi-am făcut bagajul. A venit Anna şi m-a întrebat:
- Cât timp vei rămâne plecat?
Nu i-a trecut prin gând că aş putea să mă duc pentru totdeauna.
- Două zile! am spus eu şi nu am simţit nici cea mai mică mustrare de conştiinţă pentru respectiva minciună. Ce era dacă o minţeam pe Anna? Fata nu mai era în fereastră şi nu m-am priceput să folosesc clipa potrivită de la poştă.
- Ai trecut pe la directorul poştei? întrebă Anna.
- Da, am răspuns eu, dar astăzi n-am mai văzut-o pe femeia din fereastră.
- Trebuie să fie bolnavă! zise Anna.
- Bolnavă- de ce spui asta?
- E bolnavă! N-ai aflat încă? E foarte suferindă! E ofticoasă şi damblagită! De asta nu ieşe niciodată în stradă. Are să moară curând!
Anna grăi toate astea dintr-o suflare. Cuvintele ei se dădeau de-a rostogolul. Cu toate acestea am auzit toate silabele, ascuţite şi aspre. Silabele se cufundau în fruntea mea ca nişte monezi tari într-o placă de ceară topită.
Am scrutat-o pe Anna care stătea smirnă cu părul strâns pieptănat pe spate, curăţică ca şi când tocmai ar fi ieşit din baie. Anna n-are să moară! am gândit eu.
Femeia din fereastră o să moară! O să moară! O să moară!
N-am să-i vorbesc niciodată. Asta-i pricina pentru care nu m-am folosit de momentul binevenit. Nu fiindcă nu suport clipele favorabile, ci pentru că fata este bolnavă.
- Anna, am spus eu, plec pentru totdeauna!
- Fiindcă îi bolnavă? râse Anna.
- Da!
- Dar eu sunt sănătoasă! zise Anna.
În acea clipă avea chipul unei învingătoare, palid şi rece.
- Te însoţesc la gară, spuse Anna.
Anna mă însoţi la gară.
Sosi un tren şi tocmai mă pregăteam să mă duc la ghişeu. Se ivi din nou călătorul şi dădu bineţe. Avea o valiză din piele care scrâşnea, iar el mirosea a pomadă.
Anna mă strânse convulsiv de braţ şi am rămas locului.

- Nu pleca! grăi Anna.
Nu mai semăna c-o învingătoare. Arăta ca un animaluţ prăpădit şi fricos, ca o veveriţă mânată şi înghesuită într-un colţ de pe un câmp groaznic şi deşert. Călătorul veni înspre mine şi spuse: „onorabile!" şi „bună seara" şi „Tocmai aţi ajuns sau acum plecaţi?"
- Nu, am spus. Abia am sosit! – şi am revenit cu Anna în oraş.
N-am dormit toată noaptea deoarece gândurile mi-au zburat la fata muribundă. De când am aflat că va să moară, m-am simţit mai sigur în puterea mea asupra ei. O ţineam bine, puteam să o apuc de mâini. Intrase în posesia mea.
Nu mă gândeam că fusese şi înainte bolnavă. Pentru mine, chiar atunci se îmbolnăvise. Are să moară, am cugetat eu, şi mă simţeam ca un om la care se vine să i se pună sechestru pe ceva drag.
Dimineaţa următoare m-am plimbat în jos şi-n sus de-a lungul clădirii poştale. La fiecare oră, dirigintele apărea la fereastră, mă privea şi probabil că era uimit din cale afară. La amiază părăsi casa, i-am spus bună ziua, mi-a răspuns şi s-a mirat. Apoi, pe la ora trei după-amiaza, s-a întors, iar eu tot în faţa casei eram mergând ba-n jos, ba-n sus. Mă perindam înainte şi înapoi, fără să ştiu de mine, ca o pendulă, pus în funcţiune de un mecanism necunoscut.
Pe înserate, mi-am ocupat locul la han şi am privit în jur: se deschise fereastra de la poştă şi apăru ea.
Salută prima, oarecum zorită, după cum mi-a fost impresia. Probabil socotise că astăzi n-am să mai aştept, întrucât ieri a fost bolnavă. M-am uitat olecuţă în sus, iar ochii mei conţineau o întreagă cuvântare.
Să fi vorbit neîntrerupt trei zile şi tot nu i-aş fi putut spune tot atâtea.
Îmi bătea inima ca unui găgăuţă şi ca unui ştrengar. Mi-a părut că a înţeles ce-am spus. Cum se întunecase tare, ea ferecă fereastra, camera se inundă c-o lumină puternica şi împreună draperiile. Pe perdelele moi şi luminate se desenă umbra unui bărbat trupeş. Nu era directorul de la poştă, deoarece umbra dumnealui ar fi avut barbă. Omul acela n-avea barbă. Poate era fratele.
Mai o oră m-am plimbat prin parc. Oamenii se mai drăgosteau pe bănci şi pe răzoare. Am întâlnit plimbându-se fără niciun ţel aparent pe cărarea prunduită mai multe femei de-o exuberanţă stranie, cu părul desfăcut şi bărbaţi turmentaţi. Mersul lor era clătinat, dar înfocat şi vioi. Se înfăţişau ca nişte titirezi care fuseseră transpuşi de o oarecare forţă străină într-o rotaţie fugarnică şi care acum, când efectul acestei forţe necunoscute se istovise, fiind prinşi încă în iureşul învârtit al vrajei stăruitoare, şi osteniţi, îşi împlinesc ultimile rotaţii tremurătoare umblând zadarnic după un punct de sprijin exterior ori după propriul echilibru.
Toate sunt sănătoase, am reflectat eu, şi n-au să moară niciodată.
Am dat peste Anna în camera ei stând pe marginea patului în cămaşă şi lăcrimând. Nu-şi ţinea mâinile lipite de chip după cum le e obiceiul oamenilor care plâng. Părea că plânsetul ei neostoit, ca o burniţare, curgând necontenit, nu porneşte din propriul suflet, ci de undeva din afară; ceva străin, iţit pe neaşteptate, împotriva căruia e zadarnic să te aperi, inutil să te acoperi.
În acea noapte am iubit-o pe Anna ca pentru prima dată cu tandreţea şi bucuria care se înfăşoară generos în jurul oricărei posesiuni noi-nouţe.

În dimineaţa următoare am trăit ultima poveste din orăşel.
Călătorul se afla de foarte devreme în cafenea şi mânca prăjituri. Nu le lua în mână, ci se folosea trudnic de un cuţit şi de o linguriţă de ceai, căci drumeţul era un om fin şi ştia cum să se poarte. Mâncă îndelung din prăjitura sa. Pe urmă, se ridică, se îndreptă spre calendarul de perete şi smulse ritos fila cu data de ieri ca şi cum ar fi creat taman atunci ziua cea nouă, ziua de astăzi, mândru şi conştient de propria putere asemeni un zeu. Mă temeam de ce va să fie la sosirea dirigintelui.

Directorul de poştă smulgea de decenii zilele trecute şi le inaugura pe cele noi prevenitor şi smerit, nu ca un zeu, ci ca un ministrant al lui Dumnezeu. Astăzi va privi îngrozit înspre calendarul de pe perete, va înnebuni de atâtea date şi zile la rând şi lumea i se va părea de neînţeles.
Aşa că am ridicat fila ruptă, am netezit-o şi am prins-o înapoi de calendar cât m-am priceput de bine.
Călătorul se uită la mine şi îmi spuse:
- Domnul meu, azi e douăşopt mai!
Aproape că am tresărit, atât de tare pronunţă data acelei zile; cu toate că era ceva cât se poate de banal şi cunoscută de toată lumea, îmi păru că drumeţul urlă un secret gingaş cu o brutalitate sfruntată.
Douăşopt mai!
În acea clipă ceasul din turn sună ora opt şi jumătate, păşi înăuntru directorul de poştă, pintenii lui făcură un clinchet simplu şi fudul, chicoteau de fapt, iar dirigintele mărşălui sărbătoreşte înspre calendarul de perete şi dezveli noua zi. De-abia acum era douăzeci şi opt mai!
Acest douăzeci şi opt mai deveni una din cele mai semnificative zile ale vieţii mele! Adică mă hotărâi să plec.
Ce să mai fac în târgul ăsta? Fata din fereastră avea să moară, Anna mă îndurera, privirea ei mă făcea să sufer şi nu puteam să o ajut în niciun fel. Pe poştaş îl ştiam pe de rost, de asemenea zuruitul şporilor argintii ai domnului director. Käthe, mă gândeam eu, o să-şi deschidă fereastra în toate dimineţile la aceeaşi oră şi n-o să se mai întâmple nimic dacă eu n-am să mai trec pe acolo ca să dau bineţe. Era deja douăzeci şi opt mai.
Pe douăzeci şi opt mai nu îmi mai era cu putinţă să-mi prelungesc şederea. Aproape fără ca eu să văd, spicele de pe câmp crescuseră cât un stat de om şi chiar mai mult. Dacă o jumătate de duzină de iepuri de câmp ar fi fost puşi unul peste altul, nici măcar nu s-ar fi zărit vârful urechilor celui de mai sus. Era un an binecuvântat, iar grădina de legume era înţesată cu flori albe ca neaua şi atât de înalte, încât ai fi putut merge cu picioarele goale, şi ai fi perceput pământul grădinii ca ceva îndepărtat.
Observai lesne că norii nu mai colindau văzduhul împinşi de tinereţe sau de lipsa de griji, ci sălăşluiau cu trudnicie ponderată ori îşi alunecau corpurile roditoare, pântecoase pentru a-şi face datoria. Pe douăzeci şi opt mai ştii deja ce doreşti să faci.
E atât de ridicol, mă gândeam eu, să mă plimb seară de seară dinaintea ferestrei unei femei care va muri şi pe care n-am s-o pot săruta niciodată. Nu mai sunt tânăr, am cugetat eu. Fiecare zi e o datorie şi fiece oră a mea constituie un păcat faţă de viaţă
Am visat odată un port imens. Am auzit un zăngănit bubuitor a douăzeci de mii de lanţuri de nave şi urletul marinarilor truditori. Vedeam cum macarale grele se coborau şi se ridicau mlădios, firesc şi fără osteneală de parcă nu oamenii ar fi fost cei care le puneau în mişcare, ci ar fi lucrat după voinţa proprie şi cea a lui Dumnezeu: nu contracţia fierului, ci supleţea graţioasă a forţelor naturale.
Uneori visam o metropolă, era poate New York. Respiram ritmul trepidant al vieţii sale, străzile sale se deschideau măreţe, largi, nemărginite, cu oameni, vehicole, macadam, felinare, coloane publicitare, fără să ştiu încotro şi pentru ce. Oraşul nu se întindea, ci alerga. Nu era nimic care să stea. Prin furnale uzinele mari scuipau fum gros înspre cer. La fiecare a doua secundă îmi strângeam ochii pentru a auzi melodiile acestei vieţi. Era o muzică odioasă; suna ca melodia unei flaşnete enorme, zănatice ale cărei valsuri se amestecaseră de-a valma. Însă te stimula. Era doar urâtă, nu şi lipsită de ritm. Un răstimp am urlat la unison, apoi m-am trezit. Odată deşteptat, mă miram că nu mai sunt o particică a metropolei, ci desprins în întregime, devenii ca înainte un locuitor ridicol al unui orăşel ridicol. Ce eram de fapt? Bărbatul de sub fereastră. Prietene, mi-am spus eu, îngroap-o pe fata aia, care orişicum nu mai are mult de

trăit şi dă-ţi drumul în curentul vieţii. Viaţa e importantă! Poate că are mai multă noimă (şi anume noimă a raţiunii omeneşti după regulile actuale) să urci scările până la femeie, să stai zi şi noapte lângă patul ei, iar seară să şezi cu ea la fereastră şi să-i aduci un pic din trepidaţia haotică, monstruoasă, un pic din sângele roşu, abundent care curge prin venele lumii.
Dar mai importantă e viaţa.
Vorbindu-mi în chip atât de cumplit, mă sforţam să-mi îngrop durerea. Şi am îngropat-o sub un zid de ferocitate.
Am plecat cu singura droşcă din oraş cu care şi venisem. Nu i-am suflat o vorbă Annei.
Era o după-amiază târzie. Soarele se revărsa în fâşii late, aurii. Gara se ghemuise la Soare ca o pisică uriaşă, galbenă. Şinele se duceau departe în lume cuprinzând pământul în fier.
Când mi-am ocupat locul din tren şi am privit de la fereastră, ferocitatea, bucuria, forţa mă despărţiseră deja de oraş.
Poştaşul n-are decât să se îmbete, dirigintele să zornăie din pinteni, drumeţul să miroasă a pomadă, iar chelnerul Ignatz să aibă mâini asudate.
Şi Anna să-i devină iubită.
Cât despre fata de la fereastră?
N-are decât să moară! – mi-am spus eu şi nu m-am ruşinat să mărturisesc bucuria pe care o încerc cu această ocazie ştiindu-mă sănătos.
Oare ce boală m-a stăpânit în ultima săptămână? Nu-i aşa că amicul meu Abel a fost un ins al naibii de sentimental? Nicicând, niciodată, nici într-un timp n-aş lăsa eu New York-ul pentru o muiere!
Da, întocmai, am de gând să plec la New York, America e un tărâm divin. Nu-i întemeiată de-un popă de piatră.
Pe când gândeam eu aşa, şuieră trenul şi se smuci. Tot atunci asistentul feroviar cu chipiul roşu ieşi din birou pe peron. Uşa stărui o vreme deschisă.
Şi din spatele impiegatului se ivi o femeie minunată. Nu era altcineva decât fata de la fereastră.
- Aşteaptă puţin! am auzit eu că-i spune asistentul de la căile ferate.Termin imediat!
Femeia însă nu-l asculta. Mă privea pe mine. Ne uitam unul la altul. Îmbrăcase o rochie albă, era dreaptă, sănătoasă, nicidecum damblagită, darămite tuberculoasă. Cel mai probabil era logodnica asistentului sau poate chiar nevasta.
Când trenul prinse iar viaţă şi începu încet să se mişte, i-am făcut semn şi m-am uitat în ochii fetei. Numai de dragul acestor priviri am scris povestea asta.
Bănuiesc că era de datoria mea să plâng în compartiment, dar m-a apucat râsul, apoi văzui pe câmp un cioban care-şi lovea câinele, un cantonier care luase poziţia de drepţi cu semnalul în mână, pe femeia lui care storcea rufe şi o căruţă mică care se bălăbănea pe câmp.
- Tare importantă îi viaţa, am râs eu. „Tare importantă!” şi am plecat la New York.